

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ПОЛЕ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ»
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи,

**МАТЕРІАЛИ
У ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,**

**присвяченої
90-річчю Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
та
30-річчю створення кафедри українознавства, культури та
документознавства**

25 листопада 2020 року

м. Полтава

2. Презентація Стратегії розвитку архівної справи на період до 2025 року.

URL: <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-2025.pdf>

Олена Поденко

м. Полтава

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ: ЩО ЧЕКАЄ НА БІБЛІОТЕКАРІВ ЦИФРОВОЇ ДОБИ І МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ПОШУКУ РІШЕНЬ

Здається, ще не так давно обговорювалися переваги створення електронних ресурсів, що відображають бібліотечні фонди максимально повно і дають можливість вільного доступу до потрібної інформації у будь який час і з будь якої спеціально обладнаної точки доступу. І ось, на сьогоднішній день, маємо надзвичайні обставини, пов'язані з карантинними обмеженнями через небезпеку COViD-19. Саме тому, віддалений доступ до потрібної інформації і забезпечення цього доступу у значно більшому обсязі можуть і виконують саме електронні бібліотеки. Та й самі електронні бібліотеки це справжні інформаційні системи, структуровані і систематизовані для максимально ефективного зберігання і використання тієї палітри носіїв інформації (тексти, відео, аудіо, графіка, тощо), що піддаються оцифруванню.

Хочеться зацентувати увагу на пошуковій, інформаційній і аналітичній роботі бібліографів-бібліотекарів науково-технічної бібліотеки Національного університету «Полтавська політехніка ім. Юрія Кондратюка». Саме завдяки їхній професійній, дослідницькій, кропіткій праці, як науково-педагогічні працівники, так і всі причетні до навчально-освітнього процесу, мають змогу

отримати необхідну інформацію по конкретному запиту, темі, дослідженню, а не просто перелік книг по заданому пошуку. Оскільки ми акцентуємо свою увагу не тільки на забезпеченні навчальною літературою, а й створенні інформаційної підтримки. Сучасна бібліотека, а особливо університетська, своєю пошуково-інформаційною діяльністю, соціально-комунікаційними зв'язками, дослідницькою і просвітницькою роботою допомагає підняти престиж і конкурентно-спроможність закладу вищої освіти на максимально високий рівень. А значить, можливість використання сучасних технологій, електронних пошукових систем, комп'ютерна грамотність і професійність працівників науково-технічної бібліотеки, програмне забезпечення для ефективного і швидкого пошуку, оцифруванню носіїв інформації – це нагальний і необхідний симбіоз у діяльності, як самої бібліотеки, так і закладу вищої освіти в цілому. За нагальних потреб, доводиться займатися порівняльною аналітикою у світлі використання або доступності для використання інноваційних розробок, що надважливо у сучасному динамічному інформаційному просторі.

Часто як приклад використання цікавих інноваційних технологій безпосередньо у роботі бібліотеки приводять такі бібліотеки-флагмани, як ЦНБ ХНУ Каразіна та її електронні ресурси. З грудня 2018 року на базі ЦНБ ХНУ Каразіна співробітники АІС інсталиювали й налаштували флагманську модель сканера ZEUTSHEL. Їхній надсучасний сканер — це новий вимір якості оцифрування бібліотечних і архівних документів. Адже в роботі з рідкісними виданнями значення має все: і кліматичні умови зберігання, і кількість видачі видання для роботи з його інформаційною частиною. Оскільки саме співробітники бібліотеки відповідають за збереження книжкових фондів і забезпечення доступу до інформації за нагальними запитами, використання таких пристроїв допомагає у вирішенні цих завдань максимально ефективно.

Можливо тому, що колеги мають змогу і використовують подібні технології у своїй роботі, більш прискіпливо передивилася фонд нашої науково-технічної бібліотеки на предмет цікавих, але не широкодоступних для загалу книг, альманахів, періодичних видань минулих років. Хочу звернути особливу увагу на видання другої половини XVIII сторіччя і до початку XX сторіччя, що достойно представлені у книжковому фонді науково-технічної бібліотеки Національного університету «Полтавська політехніка ім. Юрія Кондратюка» у відділі зберігання. І таких видань близько тисячі. Наприклад універсальна енциклопедія «Енциклопедичний словник Брокгауза та Ефрона» (1890-1907pp.). Такі словники, гадаю, є майже у кожній бібліотеці. Але саме рік видання є предметом винятковості, коли ми говоримо про цей енциклопедичний словник.

Є раритетні видання, як приклад: «Десять книг про архітектуру» римського архітектора Вітрувія.

Окремо слід наголосити на інформаційно-змістовному по наповненості виданню, що цікаве, як історіографічна пам'ятка, так і практичний посібник у сфері геології, безпосередньо пов'язаний з Полтавщиною: «Геологическое описание Полтавской губернии: Отчет Полтавскому Губернскому Земству А.В. Гурова, магистра геологии и минералогии с 66-ю рисунками и геологической картой в тексте/ А.В. Гуров. – Х.: Изд-во Полт. Губерн. Земства ; Типогр. М.Ф. Зильберберга, 1888.- 1010 с. : ил., карт.- 4 л. ил.»

Комфортне використання водних ресурсів для забезпечення міської інфраструктури якісними послугами з водопостачання було нагальною проблемою, у вирішенні якої мало допомогти ще у 19 сторіччі видання: Кениг, Фридрих «Водоснабжение. Расчет и устройство водопроводных труб и водоподъемных механизмов, преимущественно относительно снабжения водою городов» у перекладі з доповненнями П. Усова, виданого друкарнею М.О. Вольфа у 1882 році.

Дороги. Їх облаштування та експлуатація – вічні теми. Приклад видання актуального крізь простір і час: «Асфальт и битумы и техническое их применение: настольная книга для инженеров, архитекторов и домовладельцев / И. Спорный.- Испр. и доп. изд. К. Де-Скоховским.- СПб. : Тип. бр. Пантелеевых, 1876 -279 с.»

Міняється клімат, котрий рік багато лиха заподіюють пожежі. До вашої уваги видання 1880 року: «Руководство к возведению в селах огнестойких зданий». Та й «Атлас проектов и чертежей сельских построек» 1853 року навряд чи можна вважати таким, що не містить практичних та наглядних підказок у різних сферах будівельних робіт сьогодення.

Геодезія. Рік 1845, підручник А. Болотова «Курс высшей и низшей геодезии». Як багато можна почерпнути нового з такого видання і на сьогоднішній день, при проектуванні та розробці чергової свердловини.

Як бачимо, багато цінної інформації, готової задовольнити сучасних дослідників, містобудівників, геологорозвідників, історіографів, краєзнавців можна знайти у даних виданнях другої половини XVIII сторіччя і початку ХХ сторіччя. Проблеми будівництва, реконструкцій тощо, існували завжди, актуальні сьогодні і потребуватимуть нагальних професійних рішень у майбутньому. Як приклад наведу цитати з статті по дослідженню рідкісних книг у фонді нашої науково-технічної бібліотеки доцента полтавського національного університету «Полтавська політехніка ім. Юрія Кондратюка» Чередник Л. А., що надруковані у журналі «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія»: *«Фонд НТБ Національного університету «Полтавська політехніка ім. Юрія Кондратюка» містить цікаві книжкові пам'ятки, які у процесі дослідження стали джерелом пізнання історії, архітектури, життя людей початку ХХ століття. Для видань, досліджуваного періоду, характерним є невеликий тираж»* [1, с. 64]; *«Увагу викладачів і студентів архітектурного і будівельного факультетів може*

привернути посібник по проектуванню, написаний професором Військово-Технічної Академії В. Апишковим під назвою «Архітектура» (1928 рік видання). Навчальний посібник складається з кількох частин: окремо видано теоретичну частину і альбом креслень» [1, с. 63]. Також авторка акцентує нашу увагу на список використаних для публікації посібника В. Апишковим джерел літератури, як іноземної, так і вітчизняної, що розділені і мають подібність з сучасним бібліографічним оформленням. Тобто достовірність наведеної інформації, можливість поглибленого пошуку для зацікавлених у вивченні запропонованої теми, як бачимо, представлені професійно і якісно. Для мене це цікаво, як приклад важливості правильного оформлення, перевірки на достовірність фактів чи використаних джерел при викладенні певного матеріалу до друку.

Важливо, що в умовах сьогодення, коли з'являються такі поняття, як «інформаційний вклад», «хижацьке видання», саме бібліографи-бібліотекарі часто займаються перевіркою використаних матеріалів, при статейними списками, вивченням тематичної спрямованості популярних журналів, аналітикою їх публікацій не тільки по назві та авторам, а і по направленості тем публікацій на певні цільові групи, соціальні верстви.

А сучасні заклади вищої освіти оцінюють свою роботу, у порівнянні з іншими колегами, ще й по публікаційній активності науково-педагогічних працівників. Показники цитування статей, досліджень безпосередньо впливають на формування привабливого профілю закладу вищої освіти, на можливість залучення до міжнародних проектів, отримання грантів на дослідження у актуальних сферах. Саме з такими інформаційно-пошуковими платформами працюють бібліотечні працівники, щоб завжди мати достовірні статистичні дані за потребами користувачів.

Проглядаючи матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії розвитку бібліотек: від ідеї до втілення», що відбувалася у Києві з 6

по 9 жовтня 2020 року, прочитала цікавий вислів у статті Ірини Сосідко, яка працює провідним бібліотекарем у Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського про «цифрових аборигенів»: «У 2001 році Марк Пренскі вперше використав поняття *Digital Natives* (цифрові аборигени, цифрові тубільці) для позначення покоління людей, яке виросло після цифрової революції, корінних жителів цифрової епохи» [2, с.35].

Задовольняти потреби такої категорії споживачів інформації треба не тільки максимально якісно і швидко, а ще й думати на упередження можливих запитів, запроваджувати нові стратегії обробки та використання інформації. Тому частина інформаційної, можна сказати рекламної роботи бібліотеки ведеться у соціальних мережах. Віртуальні виставки, презентації, навіть діалог з письменником можна організувати дистанційно, але теж цікаво і змістовно.

Багато відповідальності потребує інформаційне забезпечення заходів, що організує і провадить бібліотека в умовах дистанційного спілкування з нашими студентами і потенційними абітурієнтами. Намагаємося бути цікавими, відкритими, змістовними. Є бажання долучитися до новітніх тенденцій віртуального обслуговування запитів дослідників та науково-педагогічних працівників через створення інформаційних порталів, як у Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського «Наука України: доступ до знань».

Петабайти, ні — ексабайти інформації завантажуються щодня в глобальну мережу. Підкорити цю інформаційну хвилю, впорядкувати і налаштувати діапазони її частот для сприйняття і відтворення у найрізноманітніших сферах життя людини – такі виклики стоять перед бібліотекарями цифрової доби.

Джерела та література

1. Електронний каталог Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» АБІС «UnieLibrary» : локальна мережа. Електронні дані (229230 записів). Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2002-2020.

2. Стратегії розвитку бібліотек: від ідеї до втілення : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 6-9 жовт. 2020р., м. Київ / М-во освіти і науки України ; редкол. : О.М.Бруй (голов. ред.), Я.Є.Сошинська, Є.В.Кулик ; відп. за вип. С.І.Барабаш. Київ : Наук.-техн. б-ка ім. Г.І.Денисенка ; ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 52 с.

3. Чередник Л.А. Рідкісні книги у фонді бібліотеки (на прикладі НТБ НУШП імені Юрія Кондратюка). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 59-64.

Олександр Каденюк
м. Кам'янець-Подільський,
Василь Сажко
м. Полтава

АРХІВНІ ДЖЕРЕЛА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921-1939 РР.)

Основну джерельну базу досліджень україно-польських відносин в період входження Західної Волині до складу польської держави і частини Волині, що перебувала в складі Радянського Союзу складають архівні матеріали, які зосереджено у фондах Волинського обласного державного архіву (ВОДА),